

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 70, II, пош. Конт. почт. шк. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передплату. Репоніція не застосовується.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місечно в краю 4.70 зл. ЗА ГРАНИЦЮ: В Англії 1 дол., Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 750 л., Німеччині 750 м., Польщі 5 зл. зл., Чехословаччині 30 ч. ч., Румунії 150 лей, Болгарії 750 бг., Австрії 750 ш., Швейцарії 1 зол.</p>	<p>В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.</p>
---	--	--

інтерв'ю після С. Хруцького і тов. з Українського Ілюбу до півня міністра справ внутрішніх і справедливості в справі конфіскації „Діла“ ч. 26. (10.701) в 3. лютого 1926.

В щоденнику „Діло“ ч. 26. (10.701) з дня 3. лютого 1926 р. львівська прокуратура конфіскувала в цілости статтю „За українську землю“ такого змісту:

За українську землю.

Хіба нема нікого в українській громадині — за винятком горстки реакційних заплотаних — що не здавався би собі справи з далекосаглобачи наслідків нещодавно ухваленого закону про парцеляцію і колонізацію. Величезний, все зростаючий голод землі на українській національній території під Польщею зовсім не зворушує нинішніх польських можновладців. Голос українського селянства, його домагання, висловлені на десятиках віч, його крик: землі і хліба! — не доходять там, де кується парцеляційно-колонізаційні плани.

Авторам і сподвижникам в меншій мірі парцеляції, а в більшій колонізації, не йде про дощільне пересунення права власності на землю, про створення дрібних життєздатних земельних варстатів праці, про заспокоєння земельного голоду місцевого хліборобського населення, тільки про колонізацію української національної території чужим, в даному випадку польським елементом. Не економіка грає тут рішучу роль, але політика. Не земля селянам на доповнення карловатих господарств, не вирівнювання малоземелля й заспокоєння безземелья місцевого населення, але земля Полякам, звідки вони не походили, насадження — замість одного сик-так культурного земельного власника — кільканадцять чи кількадесят некультурних, орутальних проходивців. Не задоволення туземного населення, але за тертя культурного й національного характеру української національної території, перегадвання її в мішану, а описи польську область.

Ось головна мета польського земельного закону. Змагаючи до оволодіння цієї мети, польське законодавче тіло, яке знає, що мало котрі закони є справді шановані, спершу для людського ока прийнято було постанову:

„Підставленою протесту повинні бути перш усього ужити на доповнення карловатих господарств окремий сід (probaich wsi)“.

Одначе польський сенат прийшов до переконання, що цей фікційний листок є зовсім зайвий, що краще сразу вбити всієї нації „меншостевої“ населення на землю. І тому скресили слова „окоричних сіа“. Дощільність цієї поправки признає і сойм, бо неревірюючи сенатській поправці, вдержав нагу колонізаційної поправки. Таким чином замість критого осадництва й колонізації, маємо наскрізь явне, законне,

Польський парцеляційно-колонізаційний план — якщо можна про такій говорити — є розрахований на десять літ. Таким чином бажається, з огляду на можливі несподіванки в Оудуччині, ліквідувати чужу земельну власність в користь польського хлістства, щоби раі на все перенести процес пе-

реходу великовласницької землі в українські селянські руки.

Така є провідна думка нового земельного закону, який змагає до одного: до загарбання української землі, землі наших діда і прадіда, століттями видираної з рук українських панів, єпископів, монастирів, привласненої шляхою конфіскації, „назіда і зазіда“.

Розуміється, що польський земельний закон незвичайно складний, вишучучи в сої різні цілі (парцеляцію на польській і колонізацію на українсько-білоруській території), числячися з інтересами польських панів і хлопів та менше або більше вдатно маскуючи в своїх постановках негування потреб і вижок українського селянства.

Польський земельний закон має за завдання передати велико-власницьку землю польському хлісту, поширити його стан посідання на сход і захід, розбудувати польську етнографічну територію. А має це статися шляхом ліквідації великої німецької власності в Познанщині, на Шлеску й на Поморі та шляхом ліквідації великих варстатів праці для українського й білоруського малоземельного й безземельного селянства на сході.

Оже не річеві огляди руководити польськими законодавцями, тільки жагуче бажання загарбання чужої фактичної чи моральної власності, тільки вперте змагання стягнати одношльну, суго національну Польщу. Господарські огляди грають тут меншу або й ніяку роль — над польським земельним законом всевладно панують чисто па-

ціональні мотиви й цілі; він є не-позлібною частиною широкої шак-польсько-імперіалістичної програми, найдошкульнішим і, притому кажучи, в польського становища найдошкульнішим в проєкті на „znieszenie Rusi“. І як все і всюди, так і тут діє мірки: одна для заходу, друга для сходу. Велика німецька земельна власність на заході мусить бути ліквідована в користь польського селянства, бо вона є в німецьких руках, бо вона повстала шляхом урядового гвалту і пруського натиску для нищення польськості. Велика земельна власність на сході мусить бути частинно задержана, а частинно ліквідована в користь польського селянства (шляхом колонізації), бо вона є тепер в польських руках. Колиж та земля є в польських руках, то „справедливість“ вимагає, щоби в них лишалася, щоби там насадити польських колоністів.

Недавно відомий польський письменник В. Сорошевський, описуючи знищення української школи на Волині, дав приклад „Кур. Вечорні-ому“ написати статтю про гоґенгогську мораль. Та мораль Гоґенгоґів розтагується на всі ділики життя. Воіа обіймає теж і земельну кастію. Одначе тут іде не про польську, тільки про українську землю в теперішньому посіданні польських земельних власників. Тут іде про наше бути або не бути, про наше живогіння, як не життя, або про нашу смерть. Земельна справа є від цю пору одною з найважливіш, як не найважливішою справою нашого економічного існування й культурного та політичного розвитку. І тому цій справі мусимо присвятити найбільшу увагу, мусимо відумити способи і засоби, щоби захистити себе перед смертельним ударом.

О. Ф.
Підписані заступють півня міністрів:
1) Як опрацюють отсю конфіскацію?
2) Що зареалізує в будучині, щоби по-добі конфіскація не повторювалася?
Варшава, 12. лютого 1924. Підписи.

За польським прикладом.

Чеські мовні розпорядки і національні меншости.

(К) Видані 3. ч. м. чеським урядом мовні розпорядки, що їх ми недавно зреферували в „Ділі“, викликали різкі протести всіх національних меншостей Чехословаччини. Протестують Німці, Мадяри й Українці, протестує і єдине комуністична фракція, що об'єднує послів усіх народів держави: Чехів, Словаків, Німців, Мадярів, Українців. Найсильніша опозиційна група в чеській республіці, а саме німецька національна партія, об'єдналася на дик в „Німецький Союз“, до якого приступили аграрії, христ. суспільники, національні соціалісти і партія ремісників та промисловців, разом 38 послів і 19 сенаторів, що представляють собою більшість польського населення держави, бо поза ними є тільки німецькі націоналісти, які ставляться до нас негативно до держави, і соці. демократи, що, бачачи і так сильної комуністичної конкуренції, не вагаються на козпеліцію з буржуазією партією, і ці ударом мовних розпорядків об'єднуються на платформі боротьби

проти них і Мадяри. Найсильніший протест викликали покищо ці розпорядки на українській Закарпатті, хоч вони вводять там чеську мову як мову урядування державних установ та органів, зводячи українську мову до ролі толеранційної мови невеличкої меншости, не зважаючи на те, що це прогнать дучо мірового сан-жерменського до-говору, як також постанови генерального статуту для Закарпаття, в якому українська мова признана офіційною урядовою мовою цієї країни.

Цікаві цифри подають німецькі щоденники у зв'язку з практикою приміщення цих розпорядків до Німців і Мадярів. „Прагер Таґблят“ обчислює, що в Чехословаччині є 107 політичних округів, у яких живе 2,243,614 Німців, що представляють таї позад дві треті населення. Оже на основі мовних розпорядків урядування з німецькими „громадами в цих округах мусить зестися виключно в німецькій мові. М'шаних“ округів у яких Німці

Після великих успіхів

у Львові (три шпорохні пастани), Заліччів, Борислав, Дрогобич та Станіслав „Вертеп Наших Днів“

Відвідає Станіславів 20-го ч. м. 1267 і Коломию 21-го ч. м. 1267

творять від 20 до 657 проц. населення, є 34, а живе в них 753,220 Німців. У цих округах урядування з німецькими сторонами буде вести в державній і німецькій мові. Крім цього є ще 30 повітів, у яких живе 134,066 Німців, що творять менше як 20 проц. населення. Урядування в них мусить вести тільки в державній мові.

У відношенні до Мадярів ці цифри представляються так: Округів з більшою як двома третинами мадьярського населення є 13, між ними й один на Закарпатті (Берегово). Живе в них — як читаємо у „Прагер Прессе“ — 435,427 Мадярів, які будуть користуватися щодо мови правами більшости. Округів, у яких мадьярський елемент хитастись між 20—357 проц. є 14, з того 3 на Закарпатті: Ужгород, Золочин Сєвлюш, Мукачєво. В цих округах живе 252,251 Мадярів. В інших округах Словаччини й Закарпаття живе ще 51,636 Мадярів, що не мають ніяких мовних прав, бо їм не доходить до 20 проц.

Про те, що означають отсі мовні розпорядки для Закарпаття, згадали ми вище. Тут одним по-черком пера знічено й перечеркено все те, що в області мови гарантував цій країні мировий договір і автономний статут. З мови кравей, офіційної сходять українська мова на Закарпатті до мови толеранційної меншости, якій вільно тільки живити рідної мови в уряді і домагатися відповіді в тій самій мові. Чеську мову заводять розпорядки до внутрішнього і зовнішнього урядування всіх державних і автономних урядів, правлі, до того часу, поки сойм автономного Закарпаття не вирішить справи інакше. Та ми знаємо, що цю означену відложення справу ад селенда glassas, бож про скликання сойму на Закарпатті ніхто не думає.

Українські партії і діяти на Закарпатті, зокрема християнсько-на-родна партія, повинні вжити всі заходи і засоби, щоби не допустити до переведення в життя цих мовних розпорядків, що є явним порушенням загарантованих нам прав. Проти централістичних змагань пражського уряду повинна відлучитися масовими протестами ця країна, а крім цього наші відповідальні чинники обов'язані звернутися з протестом перед міжнародним форумом.

З польських справ.

Італійська преса виступає в обороні прав Польщі до постійного місця в Раді Ліги Націй. Є не й становище італійського уряду.

Міністр хліборобства до спілки з міністерством закорд. справ пригадає потребу дальшої відбудови „східних кресів“.

